75 років Служби Народові

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N.J. 07303
434-0237
434-0807
УНСоюзу: 435-8740
— Тел. з Ню Йорку: —
BArcly 7-4125
УНСоюзу: BArcly 7-5337

РІК LXXV. Ч. 81. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 1-го ТРАВНЯ 1968 ЦЕНТІВ 10 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, MAY 1, 1968 No. 81. VOL. LXXV

ЗАПОВІДАЮТЬ ЧИСЛЕННУ УЧАСТЬ У ПОХОРОНАХ СЛ. П. ІВАНА КОКОЛЬСЬКОГО

Джерзі Сити. — Екзекутивний Комітет та поодинокі члени Головного Уряду Українського Народного Союзу, як і репрезентанти багатьох установ заповіли свою участь у похоронах сл. п. Івана Кокольського, головного касира УНСоюзу, що помер тут минулої суботи, 27-го квітня, на 58-му році життя після атаки серця, що трапилася у вівторок, 23-го квітня. Похоронні обряди почнуться в середу, 1-го травня, в похоронному заведенні Діпардо Фюнерал Говм при 75 Гарріс евеню в Вунсакет, Ровд Айленд, родинному місті Покійного, в якому теж проживає його Родина. Із похоронного заведення, тлінні останки будуть перевезені до місцевої української православної церкви св. Михаїла, де о год. 9.30 буде відправлена заупокійна Служба Божа і панахида. Опісля похоронна валка виїде до Південного Бавнд Бруку в Ню Джерзі, де на Українському Православному Цвинтарі відбудеться останній похоронний обряд.

На вівторок, 30-го квітня, були заповіджені відправи парастасу й панахиди у згаданому похоронному заведенні у Вунсакет о год. 7.30 ввечері. В полудне того дня члени Головного Екзекутивного Комітету УНСоюзу, після короткого жалобного засідання в Головній Канцелярії, мали виїхати до Вунсакет, щоб взяти участь у панахиді та наступного дня в похоронних відправах на місці. Після панахиди Покійного мав попращати від УНСоюзу його головний предсідник та особистий друг покійного, Йосип Лисогір.

У похоронному обряді в Бавнд Бруку візьме участь — у заступстві Владики Мстислава, який згідно з попереднім пляном виїхав поза кордони країни — Владика Олександер. Крім Головного Екзекутивного Комітету та поодиноких членів Головного Уряду УНСоюзу, в цих сумних обрядах у Бавнд Бруку заповіли свою участь представники багатьох наших установ. У похоронах на цвинтарі візьмуть участь усі працівники Головної Канцелярії УНС та в-ва „Свобода", які поїдуть на цвинтар автобусами. На цвинтарі в останню дорогу процатимуть Покійного від імені УНСоюзу голова Головної Контрольної Комісії та сеніор головних урядовців д-р Володимир Ґалан і заступник головного предсідника з Канади Богдан Зорич. Перший заступник головного предсідника інж. Степан Куропась проводитиме жалобним прийняттям, яке відбудеться в Українському Православному Осередку в Бавнд Бруку після похорону.

Численні вислови співчуття, які наспівають з усієї країни на адресу Родини й Головного Уряду УНСоюзу свідчать про глибокий жаль і смуток, що його викликала ненадійна і передчасна смерть сл. п. Івана Кокольського серед усього Українського Громадянства, зокрема серед членства УНСоюзу.

— КОРОТКІ ВІСТІ —

Вівторок, 30 квітня, 1968

ГОЛОВНИЙ ПРОКУРАТОР РЕМСІ КЛАРК заявив, що немає якогось важнішого доказу на те, що вбивство негритянського провідника д-ра Мартина Лютера Кінґа сталося внаслідок змови. Кларк сказав це на пресовій конференції у відповідь на запит, чи це правда, що південні бизнесмени замішані у змову на життя д-ра Кінґа. Головний прокуратор відповів, що можна б виготовити довгий список осіб, які здогадно були замішані у змову на життя негритянського провідника, але нема важнішого доказу на якусь змову. Кларк висловив надію, що злочинець таки буде незабаром арештований, бо він в такій ситуації, що не зможе втекти.

ПАРТІЙНІ ДЕМОКРАТИЧНІ ПРОВІДНИКИ в цілій країні висловили переконання, що віце-президент Гомфрі має більшу підтримку між демократичними виборцями, як сенатори Роберт Ф. Кеннеді і Юджін Дж. МекКарті. Опитування в цій справі перевела аґенція Інтернешел Прес, яка ствердила, що партійні демократичні провідники в 16-ох стейтах із 211 голосами електорів вірять, що Гомфрі зможе перемогти кожного можливого республіканського кандидата — противника в цьогорічних виборах. Партійні провідники в 14-ох стейтах вірять, що Гомфрі має більше прихильників, як Кеннеді і МекКарті. Для південних стейтів Гомфрі є сприятливіший ніж Кеннеді або МекКарті.

ПРИБУТКИ 567-ох АМЕРИКАНСЬКИХ Корпорацій в першій чверті цього року збільшилися на 13 відсотків в порівнянні з четвертою чвертю 1967-го року. З цього 422 корпорації мають збільшення прибутків і 145 — зменшення. В першій чверті видко збільшення прибутків, хоч утруднений був кредит. Прибутки в першій чверті ц.р. становили 4,372,000.000 долярів, а в останній чверті минулого року вони виносили — 3,869,000.000 долярів. Найбільші прибутки були в летунських корпораціях, в цементовому промислі, в сталевій промисловості та в промислах бюрового устаткування.

ЧЕСЬКИЙ АРХИЄПИСКОП ФРАНЦІШЕК ТОМАШЕК заявив у Римі, куди він приїхав разом з архиєпископом Амброзим Лазіком, що „нова атмосфера" в ЧСР подає надію на покращання відносин між Церквою і режимом. З вісьмох чеських владик, засуджених на довголітні в'язничні кари в 1962 році, чотири померли, а чотири пережили переслідування. Але тільки в 4-ох з 12-ох чеських єпархій є єпископи, що їх визнає Ватикан. Комуністичні власті заборонили кругло 1.500 священикам виконувати їх душпастирські обов'язки.

У ПОЛЬЩІ ДЕЯКІ КОМУНІСТИ ПОЧАЛИ нагінку проти „мільйонерів", які нібн збагатились головно на — доставах до Варшави ярин із своїх городів. „Добробут є шкідливим феноменом з погляду соціялістичного суспільства" — заявив один місцевий партієць Шимановський на зборах в Пясечні біляВаршави, де нібито живуть „мільйонери", що мають яринні городи.

ПАРТІЯ НАЦІОНАЛ-ДЕМОКРАТИЧНА ЗДОБУЛА в недільних виборах до сойму в Баден - Вюртемберзі в Західній Німеччині 9.8% всіх голосів і внаслідку — 12 послів на всіх 120. Західня Німеччина складається з 11-ох „країв", „лендер' які мають автономні уряди й сойми. В сімох з отих „країв" націонал - демократи, що їх називають нео - нацистами, осягнули від 5.8 до 9.8 процентів голосів. Канцлер Курт Георг Кізінґер висловив острах, що цей новий успіх нео - нацистів пошкодить добрій думці закордону про Західню Німеччину.

В ПОЛОВИНІ ТРАВНЯ ВІДБУДУТЬСЯ НА СОЮЗІВЦІ РІЧНІ НАРАДИ ГОЛОВНОГО УРЯДУ УНС

Джерзі Сити. — Цьогорічні наради Головного Уряду Українського Народного Союзу відбудуться на „Союзівці" в Кергонксоні, в тижні, що починається в понеділок, 13-го травня 1968 р. В програму нарад ввійдуть справоздання з праці в минулому році членів Головного Екзекутивного Комітету, Головної Контрольної Комісії, Головної Ради й головного редактора „Свободи". Звітуватимуть також управителі Союзівки та окремі Комісії. Після звітів відбудеться дискусія й прийняття звітів, доповіді про пляни майбутньої праці, схвалення бюджету й різні внесення й ухвали. Головний Уряд присвятить багато уваги завданням, зв'язаним із 75-річчям УНСоюзу, яке сповниться наступного року. Також, згідно з довгою традицією, керівні органи УНСоюзу всебічно розглянуть загальний стан української спільноти поза межами України й положення рідного краю та винесуть відповідні ухвали. Передбачається, що наради триватимуть до п'ятниці, 17-го травня ц. р., включно. На передодні нарад, в суботу, 12-го травня, о год. 2 по полудні, відбудеться там же, на Союзівці, засідання Стипендійної Комісії УНСоюзу, з метою приділити три стипендії українським студентам високих шкіл, членів УНСоюзу у висоті $1,000, 600 і 400. До цієї Комісії належать, крім членів керівних органів УНСоюзу, також голови НТШ, УВАН і студентської централі, СУСТА. Вечором того самого дня відбудуться наради окремих комісій Головного Уряду, а саме публічних зв'язків і преси, жіночих справ, справ молоді, справ спорту, канадійських справ, справ фінансових і Виховно-дослідчого комітету.

Айзенгавера відвезли до шпиталю, нездужає на груди

Летунська база Марч, Каліфорнія. — 29-го квітня колишнього президента Д. Д. Айзенгавера відвезли з його відпочинкового мешкання до військового шпиталю на військовій базі, бо він, як заявив помічник генерал бриґади Роберт Шулц, захворів на груди. Він підкреслив, що Айзенгавер не має клопоту з серцем, хоч атака серця часто починається від болів у грудях. Лікарі вирішили, що найкраще відвезти гелікоптером недужого генерала до шпиталю, де він матиме дбайливу лікарську опіку. Пані Айзенгавер залишилася вдома. 77-річний пацієнт грав в понеділок 29-го квітня в Гольфа, але заявив своїй секретарці, що почувається недобре. Айзенгавера везли на гелікоптері на ношах і так його занесли до шпиталю. Особи, які бачили недужого в голі в шпиталі, заявили, що він був притомний, але виглядав блідий. Раніше Айзенгавер анулював візиту норвезького короля Оляфа V, який мав його відвідати в Пам Дезерті, де зимував колишній президент. Айзенгавер нездужав на серцеву атаку в 1956 році, а пізніше він перейшов операцію шлунка в тому самому році. Він пізніше ще раз нездужав на серце, і перебув операцію жовчевого мішочка. За кілька днів Айзенгавер мав виїхати з Каліфорнії на свою фарму в Геттисбурґу, Па.

Поліцисти винесли студентів-демонстрантів із будинків Колюмбійського університету

В Колюмбійському університеті в Ню Йорку цілий тиждень демонструють студенти, зайнявши кілька університетських будинків. Протидемонстранти обступили ці будинки та не допускають харчів студентам демонстрантам.

Ню Йорк. — 30-го квітня о год. 2.30 по півночі 1.000 поліцистів увійшли до будинків Колюмбійського університету, звідки силою винесли студентів, які вже тиждень тому зайняли були п'ять університетських будинків та спричинили цим те, що від п'ятниці 26-го квітня не відбувалися лекції. Поліція дістала наказ делікатно поводитися зі студентами. Спершу поліцисти очистили від демонстрантів той будинок, який зайняли були негритянські студенти, а пізніше це саме зробили з іншими чотирма будинками, які були під контролею білих студентів. Акцію очищення від демонстрантів університетських будинків переведено пізно вночі, коли мешканці негритянської дільниці Гарлем спали. Демонстрація студентів почалася тому, що університет має будувати будинок для спортових цілей т. зв. гімназію в недалекому парку, де відпочивають місцеві мешканці, в більшості негри. Поліцисти закликали демонстрантів добровільно залишити будинки, бо вони дістали наказ силою винести студентів. Демонстранти не хотіли припинити контролі над зайнятими будинками без запевнення, що університетська влада дасть їм повну амнестію за те, що вони почали демонстрацію. Університетська влада відмовилась дати обіцянку, і президент університету Кірк заявив, що демонстранти мусять бути покарані за те, що спричинили перерву в праці 27.000 студентів. У вівторок, 30-го квітня справа демонстрації не була вирішена в ранніх годинах, і не знати було, чи почнеться навчання.

Проф. Володимир Янів обраний на нового ректора УВУ

Мюнхен. — Професорська Рада Українського Вільного Університету, зібрання якої відбулося тут в суботу 27 квітня ц.р., обрала на ректора цієї високошкільної установи проф. д-ра Володимира Янева. Свій вибір проф. В. Янів прийняв під умовою, що в УВУ будуть переведені в якнайскорішому часі реформи, які запевнять для УВУ більшу стабільність і тяглість праці. Зокрема наголосив новообраний ректор на конечності скріпити зв'язок з професурою в ЗСА та Канаді. Проректором УВУ став автоматично дотеперішній ректор проф. д-р Василь Орелецький. Деканом філософічного факультету залишилася проф. д-р Наталія Полонська-Василенко, а на продекана обрано проф. д-ра Олександра Кульчицького. На декана правничого факультету обрано проф. д-ра О. Г. Горна, продеканом став проф. д-р З. Соколюк. В зібранні Професорської Ради УВУ брали участь усі професори УВУ з Мюнхену, крім хворого тепер проф. д-ра П. Курінного, як також група професорів із Сарвелю та окремі професори з Дармштадту, Дюссельдорфу та Штутґарту. У зв'язку з вибором на пост ректора УВУ проф. В. Янів буде мусіти відкласти на осінь свою заплановану на найближчі місяці поїздку до ЗСА.

СССР припинив експорт збіжжя до ЧСР

Прага. — Совєтський Союз повідомив чеський уряд, що він не має надвишки збіжжя для його експорту до Чехословаччини. За всі післявоєнні роки Чехословаччина спроваджувала частину збіжжя з СССР, не маючи подостатком власного. Чеський уряд звернувся до Канади з пропозицією продати збіжжя, чи пак муку. Всі чехи, очевидно, зрозуміли, що це форма московських економічних санкцій супроти ЧСР, як вияв невдоволення зворотом чеської комуністичної партії в сторону лібералізації режиму. Кремлінські вожді буцім-то дуже невдоволені, що преса в Чехословаччині зважилася виявити, що криваві чистки в Чехословаччині в 1951-1952 роках були наслідком виразного наказу Сталіна. Виявив це колишній чеський міністер крайової безпеки Кароль Булічек в інтерв'ю в словацькій газеті „Смена". Ревеляції чеської і словацької преси про безпідставні арешти, екзекуції й тортури у в'язницях за панування сталіністів в ЧСР довели до багатьох самогубств різних осіб, які брали активну участь у тих „чистках" і тепер лякалися виявлення їхніх вчинків та переслідувань. За пресовими вістками, 26 осіб поклали вже на себе руку, між ними один лікар, один фабрикант, один колишній полковник поліції. На першого секретаря чеської компартії Александра Дубчека багато його однопартійців буцім-то наполягають, щоби він скликав 120-членний ЦК партії для викинення відтіль багатьох сталіністів, але Дубчек воліє поводитись обережно, щоб не дратувати ще більше Москви.

У В'єтнамі йдуть знову важкі бої

Сайґон. — Виявлено, що ще 19 квітня розпочалась американська й південно-в'єтнамська офензивна операція в центральній гористій частині Південного В'єтнаму, в так званій кітловині Ашав, що її спершу бомбардовано з важких бомбовиків Б-52. У тій кітловині комуністи збудували свою сильну базу, замасковану у густій джунґлі та скриту головно в підземних бункрах, сховищах і тунелях. Американці й південні в'єтнамці скинули з гелікоптерів поважні піхотні з'єднання, але військове командування заборонило воєнним кореспондентам оприлюднювати будь-які подробиці під загрозою відмовлення офіційної акредитації. Повідомлено тільки про дві поважні сутички, в яких комуністи втратили разом 176 вояків реґулярної північно-в'єтнамської армії. В атаці північно-в'єтнамського куреня силою к. 600 вояків проти американської сотні силою к. 200 вояків нічною порою — комуністів відперто із втратою 46 північно-в'єтнамських вояків та при власній втраті 2-ох вояків вбитих і 20 ранених. У другій битві недалеко міста Донґа вбито 130 північно - в'єтнамських вояків. Офензива в долині Ашав має на цілі перешкодити комуністам перевести заплянавану ними — як виявили полонені й дезертири — операцію проти міста Гуе. На політичному фронті — у Південному В'єтнамі створилась організація „Союз національних, демократичних і миролюбних сил" — ніби опозиційні, але не комуністичні кола посеред професіоналістів та інтелектуалів. Не відомо, чи за кулісами не стоять комуністи, бо в Півн. В'єтнамі прославляють постання тієї організації.

У Клівленді к. 400 осіб взяли участь в патріотичній маніфестації

Клівленд. — В неділю 28 квітня ц. р. відбулась тут велика маніфестація під гаслом солідарности з поневоленим, але не скореним українським народом, в новозбудованій великій авдиторії школи св. Йосафата на Пармі. Маніфестацію попередив молебень на інтенцію українського народу, що його відправили в сусідній шкільній каплиці оо. декан Улицький і Цегельський. Маніфестацію відкрив коротким словом голова місцевого Відділу УКК і голова Об'єднаного К-ту українських організацій адв. Степан Воляник. Програмою керував мгр Богдан Футей. О. Оришкевич відспівав Американський і заінтонував, підхоплений залею, Український гимн при фортепіяновому акомпаніяменті О. Джуман. Єдиним промовцем українською мовою був ред. Іван Кедрин з Ню Йорку, промовцем англійською мовою був конгресмен Майкел Фіген, відомий відважний і послідовний оборонець поярмлених Москвою народів і опонент сучасної політики співіснування американського Уряду. Заля вчинила конгресменові Фігенові стоячки овацію. З короткими привітами виступили також речник ірляндської групи в Клівленді І. П. Догерті, представник хорватів Теодор Абраніч і представник чеської національної групи Пирк. Приявними були ще представниця Служби національностей в міській Управі Клівленду пані Люкрешія Стойка, представник радіопрограми „Голос Народів" Ніколяр Буцур і другий представник білорусів Джордж Гастієв. Ст. пластун, інж. Вол. Базарко відчитав українською і англійською мовами резолюції, що їх негайно відіслано до ОН і на Тегеранську конференцію. Адв. Ст. Воляник повідомив це приявних, що на розі Вест 25 і Лорейн Аве. в „Нешенел Сити Бенку" відбувається виставка документів про большевицькі переслідування в Україні.

ЄВАНГЕЛИКИ-БАПТИСТИ В УКРАЇНІ ПРОХАЮТЬ У ТАНТА ПРО ЗАХИСТ І ОБОРОНУ

НОВИЙ ДОКУМЕНТ ПРО ПЕРЕСЛІДУВАННЯ РЕЛІГІЇ В УКРАЇНІ

(УІС „Смолоскип"). — На чужину дістався новий документ про терор КГБ і посилене переслідування релігійного життя в Україні й інших „республіках" СССР. Новий документ — це лист Ради Родин Ув'язнених і Засуджених Членів Євангельських Церков Християн-Баптистів (ЄХБ) в СССР.

Лист написаний 15 серпня 1967 р. до генерального секретаря ОН У Тант-а, а копії переслані Комісії Прав Людини ОН, Міжнародній Організації Юристів і предсідникові Ради Міністрів СССР А. Косиґінові. Його підписали Лідія М. Вінс (Київ), Ніна П. Якименко (Московська обл.), Олександра Козорізова (Омськ), Єлисавета А. Храпова (Ташкент) і Клавдія В. Козлова (Йошкар-Ола).

Лист має шістнадцять сторінок машинопису, а сімнадцята є друкована рукою і до нього долучено список засуджених євангельських християн-баптистів, копії актів обвинувачення супроти деяких віруючих, а також заяву вірних з м. Фрунзе.

В листі багато уваги присвячується репресіям релігії в Україні. Родини в'язнів пишуть, що їхні прохання звернені до уряду СССР не дають жадних результатів, тому вони примушені звертатись до У Тант-а, який „в силу статута ОН покликаний боронити елементарні права людини незалежно від національності, расової приналежности, віровизнання".

„Історія нашої церкви, — пишеться в листі, — це історія постійного затиску і гонки. Старші з нас були колись дітьми в'язнів, згодом жінками, сестрами, братами в'язнів, тепер — матерями і батьками в'язнів". В листі цитується Декларацію Прав Людини ОН, совєтські закони і конституцію, згідно з якими кожний громадянин має право на віру в Бога. Згідно з законами СССР в релігійних справах, всі церкви повинні бути зареєстровані в уряді, в чому їм постійно перешкаджають аґенти КГБ і дружинники. В 1960 році лише третина груп ЄХБ (178 тис. віруючих) була зареєстрована, а дві третини (350 тис. віруючих) влада відмовилась зареєструвати, щоб мати претекст переслідувати їх, як нелегальні. В серпні 1967 р. по тюрмах сиділо понад 200 віруючих ЄХБ. Їхні багатодітні родини залишились без всякої матеріяльної допомоги і лише завдяки церкві і її допомоги вони можуть вижити. З листа до У Тант-а виходить, що централя Євангельських Християн-Баптистів була наскрізь просякнута зовнішніми, державними чинниками, проти чого виступили віруючі, створивши ініціятивний комітет, який згодом перемінився в організаційний для скликання всесоюзного з'їзду. Проти ініціяторів з'їзду почалась нагінка. Щойно після арешту ініціяторів і біля 200 віруючих, Рада по справам релігійних культів СССР дала доручення скликати з'їзд у 1963 р., на якому централя ЄХБ була опанована прорежимними елементами, які до релігії не мали жадного відношення. Проти цього виступили ві-

(Закінчення на стор. 3-ій)

У Провідну Неділю відбулись урочисті відправи в Бавнд Бруку

У неділю 28 квітня ц. р. в Осередку Української Православної Церкви в С. Бавнд Брук, Н. Дж., з участю близько 3.000 вірних відбулися традиційні урочисті заупокійні відправи за героїв і мучеників українського народу та всіх похованих на цвинтарі біля Церкви-Пам'ятника. О г. 9.30 ранку відбулась соборна Архиєрейська Літургія з поминуванням померших. О год. 11.30 перед Церквою-Пам'ятником архиєпископ Мстислав відправив попереджений відповідним словом молебень за здоров'я, спокій і духову витривалість жертв нової хвилі московсько-комуністичного терору на Україні, що за любов до України караються в таборах і тюрмах СССР, після молебня з гарячою промовою виступив колишній совєтській в'язень, маестро Й. Гірняк, останні слова якого присутні вкрили спонтанним, могутнім співом „Ще не вмерла". О год. 12.30 перед св. хрестом на цвинтарі відбулась Соборна Панахида за душі прадідів і дідів, батьків і матерів, братів і сестер — за всіх, що життя своє поклали за Правду Христову, за волю і державність України, за всіх похованих на цвинтарі. З Великоднім привітом Владика Мстислав обійшов усі могилки.

УКРАЇНЦІ У ВІЛЬНІМ СВІТІ

ОКРУЖНІ ЗБОРИ И ЗБОРИ КОМІТЕТУ 75-РІЧЧЯ УНС В МЕК АДДУ НЕ ВІДБУДУТЬСЯ

Голова Окружного Комітету Відділів УНСоюзу Басейну Твердого Вугілля п. Михайло Гентош повідомляє, що пляновані на найближчу неділю, 5-го травня 1968 р. в Мек Адду, Па. річні окружні збори, а після них засідання окремого комітету для відзначення 75-річчя УНСоюзу не відбудуться. Новий реченець цих подвійних зборів буде проголошений згодом.

25 НАГОРОД ОДЕРЖАТЬ ДІТИ-ГЛЯДАЧІ „ПОПЕЛЮШКИ"

Ню Йорк. — Діти-глядачі дитячого балету-казки „Попелюшка", яка відбудеться в найближчу суботу, 4 травня 1968 р. о год. 5-ій по полудні в фешен Інституті при 225 Вест 24-та вулиця в Ню Йорку одержать 25 вартісних нагород — повідомляє Окружний Комітет Відділів Українського Народного Союзу, який обняв протекторат над цією культурною виставкою. Ці нагороди одержать щасливці зпоміж дітей-глядачів „Попелюшки" у виді забезпеченевих грамот на суму 1.000 дол. оплачених на повний рік наперед згаданим Комітетом. Батьки дітей, які бажали б здобути одну з цих нагород, повинні перед входом на залю виставки зголосити своїх дітей представникам Комітету, які будуть у будинку виставки.

У ТРАВНІ 3 КОНЦЕРТИ УЧНІВ УМІ — ДОХІД ДЛЯ ФКУ

Дня 5 травня о год. 3-ій по полудні в залі Українського Інституту Америки на 79 вул. біля 5-ої авеню в Ню Йорку, відбудеться Концерт Визначних. У неділю 19-го травня о год. 3-ій в тій самій залі — перший концертовий виступ Відділів УМІ. 26-го травня о год. 3-ій по пол. в Укр. Народному Домі, 140 Проспект авеню — в Ірвінґтоні, Н. Дж. — другий виступ Відділів УМІ. Дохід призначений на Фонд Катедри Українознавства при Гарвардському Університеті.

СВОБОДА SVOBODA

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Ass'n, Ict. at 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25. Jersey City & Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.50; three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

В обороні прав України

Хвиля маніфестацій, демонстрацій, протестаційних віч, зборів, походів прокотилась по багатьох містах ЗСА в суботу й неділю 27 і 28 квітня. Українці масово відгукнулись на заклик Секретаріяту СКВУ, відзначаючи День Солідарности з нескореним українським народом. Організовувані місцевими Відділами УККА, протестаційні виступи закінчувались прийняттям резолюцій та висилкою телеграм для відповідних урядових чинників, для Комісії Прав Людини ОН і для Міжнародної Конференції Прав Людини в Тегерані. Вершком цих акцій була протестаційна маніфестація у Вашингтоні, біля пам'ятника Тарасові Шевченкові, в неділю 28 квітня, на яку прибуло понад півтори тисячі українців і українок з різних міст, являючись ніби делеґаціями своїх місцевих громад. Спільні молитви в інтенції українського народу, покладення вінків перед пам'ятником провісника національної свободи і незалежности Тараса Шевченка, промови українських і американських діячів в обороні людських і національних прав України та інших народів в СССР, велика участь молоді — все це було свідченням того, що, як писав Кобзар, „не вмирає душа наша". Українська проблема набирає дедалі більшого розголосу в світі, і в міру можливостей вільна українська спільнота активно допомагає своїм братам в Україні в їхній боротьбі за Права Людини, за здійснення українського національного ідеалу — здобуття власної держави. Як у Ню Йорку перед будинком постійного представництва СССР в ОН, так і у Вашинґтоні перед амбасадою СССР відбулись великі демонстрації. Під час тих демонстрацій українська молодь роздала щонайменше 10 000 англомовних видань УККА: листівок, з поясненням змісту Дня солідарности з Україною в її боротьбі за людські, національні і релігійні права, та брошур з портретами багатьох ув'язнених у Мордовії діячів української науки і культури. З різних міст ЗСА розіслано на відповідні адреси десятки резолюцій і телеграм, з домаганням створити при ОН спеціяльну Комісію для дослідження стану справ в Україні, провести під її наглядом голосування в Україні та ін. Вільна українська спільнота зробила великий демарш в обороні підневільного українського народу.

Маріонетки

Маріонетки, як відомо, не вміють говорити. Їх водять по сцені невидимі руки водіїв, які за них говорять, за них плачуть і сміються. Маріонетки „живуть" таким життям, яким їм наказують „жити". Такі думки викликало повідомлення в „Радянській Україні" з 23 квітня під наголовком „За права людини": „Сьогодні в Тегерані в новому будинку іранського парляменту відкрилась Міжнародна конференція по правах людини, скликана за рішенням Генеральної Асамблеї ОН. На конфеєренцію прибув У Тант. В конференції бере участь делеґація СССР на чолі з акад. М. Чківадзе, Української ССР на чолі з проф. П. О. Недбайлом, Білоруської ССР на чолі з Г. Ф. Басовим. Вістку про Міжнародну Конференцію в Тегерані вміщено на четвертій сторінці, як кажуть друкарі, „на затичку". Маріонетки поїхали до Тегерану, поїхав і професор Недбайло, який при потребі буде повторювати продиктовані Москвою завчені фрази „на украинском язике" про „великі досягнення українського народу". Те ж саме говоритиме і маріонетковий представник Білоруси, і їхній начальник Чківадзе. Спритна Москва і тут врахувала, що краще послати до Тегерану „націонала", аніж „істінно русского челавска".

Тим часом виїхала з України ще й друга делеґація маріонеток — на 22 Генеральну Асамблею ОН у Ню Йорку, на чолі з „міністром закордонних справ УССР" Д. Білоколосом. . .

Саме до Києва прибула група чеських і словацьких журналістів, для підготови „Декади української культури" в Чехо - Словаччині цього літа. Їх там знову зустріли маріонетки на чолі з О. Троньком. Маріонетки відповідали на „багато запитань гостей", невідомо, яких запитань. Ні гості, ані самі маріонетки не порушили бодай такого питання: чому в Києві є чеський консулят, а в Празі немає навіть совєтського українського? Або: чому в Чехо-Словаччині робітники мають право страйкувати, а в Україні — ні? Чому ЧССР має своє військо, власні гроші, дві державні мови, закордонні посольства і т. д., а Україна не має нічого, крім „п'ятирічного пляну" та ґеноцидної русифікації? Мовчать маріонетки, бо маріонетки не говорять.

Улас Самчук

НАША ДЕРЖАВА БУДЕ, БО ВОНА МУСИТЬ БУТИ

Промова на демонстрації у Вашинґтоні 28 квітня 1968 р.

(1)

Коли дивитися на цей широко і глибоко стурбований всілякими змінами, революціями, к о н трреволюціями світ, з вимогами тих чи інших прав і свобід, то справа, яку захищаємо ми ось тут у цьому Вашинґтоні, біля цього пам'ятника, виглядає чи не найбільш актуальною і найбільш загрозливою недугою, що вимагає негайної уваги людей на землі.

Суспільства світу мають багато, дуже багато тяжких, задавнених, н е в ирішених, хворобливих проблем... Соціяльних, національних, расових... Країна за країною рік-щорік, під час миру і під час війни змушені переживати тяжкі, затяжні внутрішні й зовнішні кризи тих чи інших забурень, які дуже часто являються загрозою для самого існування даного суспільства чи даної держави.

Наша справа у цьому контексті є вийнятково дразливою й турботливою і загрозливою. Акутність її небезпеки в тому, що вона приглушена фізичною перевагою противника в її нутрі і замовчана легковажною байдужністю заклопотаного іншими справами світу назовні. У цьому стаґнаційному стані вона лишається небезпечно тліючою, загрозливо підступною, екстремно вразливою, внутрішньою, підшкірною, підступною недугою, що одного разу, в певних сприятливих умовах, може вибухнути величезною, континентальною катастрофою.

Маємо на увазі стару, наболілу, затрусну злою ненавистю московсько - українську проблему... Проблему співжиття двох слов'янських, дуже зближених географією, і, можливо, кров'ю, взаємнозненавиджених народів з дуже компліковачими, трагічно невпорядкованими міжнародними стосунками. Сильніша кількісно, щасливіша своїм стратегічним положенням і своєю історичною долею, Москва, силою воєнної зброї і силою щасливих історичних випадків, підбиває свого сусіда і ось уже протягом кількох століть практикує над ним одну з найбезоглядніших політичних тактик — повільного, систематичного, свідомого народовбивства. З наміром цілковитої ліквідації цього народу, як народу, як етнічної самобутности, як нації, і втілити у свою власну державно-політичну і расово - етнічну цілість.

Історія цієї моторошної трагедії вийнятково брудна. Вибрано і застосовано одну з найцинічніших і найпримітивніших практик — фізичне, військово - поліційне насильство і голу, безпосередню брехню. З одного боку відоме безоглядне „держать і нє пущать", а з другого — таке ж відоме і таке ж безоглядне „нєт, нє било і бить нє может". На підставі цього скорупцено, перекручено і спотворено саму історію, зламано і спаралізовано хребет народу, як народу, вбито його інтелект, його думання, обезголовлено соціяльно і зведено його існування до фізики, до патології, до веґеталізму. Цілими століттями практиковано заборону самої мови народу, позбавлено його школи, освіти, літератури, наукової чинности і думання категоріями вищих людських вимог і потреб.

Це духово - моральне скалічення, що його свідомо і пляново, всіма силами державного апарату, практиковано в житті цього народу, створило з нього нарешті дуже незвичну, невротичну збірноту, що її бачимо сьогодні на карті світу у надзвичайно дивній подобі. Півнарод, півненарод, півдома, півнедома. Роздвоєне, розбите, безмовне, перестрашене... Це не суспільство, це — покруч, це не держава, це — концентраційний табір, це нарешті не координована функція природних сил з природними н а м аганнями життя і розвитку, а своєрідна лябораторія, у якій без кінця й краю, з усілякими трюками і підступами, експериментується, як найкраще із живих, з природніми нахилами та потребами людей зробити маріонеток і покручів, які мали б ніби творити навіки неподільну совєтську націю .

І тільки дякуючи вийнятковій біологічній силі і надзвичайній моральній витривалості цьому народові, до цього часу, вдалося фізично перетривати ті страшні століття експериментів і все таки залишитися засаднично на землі своїх предків. І це дає нам надію, а одночасно підставу думати, що український народ, не зважаючи на всі ці практики, залишився живим і непоборним. Він все таки не є переможений, він є лише зламаний, він не упокорений, а лише ув'язнений, він нарешті не є залежним, а є живим і незалежним у глибині свого єства. Це він виразно доказав протягом останніх десятиліть, від часу першої світової війни, від часу революції і до наших днів.

Саме тепер український народ дійшов і перейшов межу своєї агонії і своєї моральної кризи, і саме тепер він внутрішньо, підземно починає діяти силою своєї людської свідомости, яка єдина може зберегти його силу духа і силу інтелекту. Бо тільки повна, багатовимірна людська свідомість може дати собі раду з найзлосливішими намірами ворога. Людина свідома, людина горда, людина повна ніколи не погодиться на будь - яке поневолення, байдуже, з яких би джерел воно не походило. І саме ця свідомість починає діяти у просторі духа, матерії і географії нашої прабатьківщини...

(Продовження буде)

Читайте українські книжки і газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила

КОМУНІСТИЧНИЙ СХІД ОЧИМА ФРАНЦІЇ

Париж. — Можна по різному оцінювати політику президента де Голля: критика його діяльности шириться у Франції, і генерал - президент на образливі слова критиків відповідає дозволеними конституцією карами. Але, безперечно, де Голль реально відчув уже кілька років тому нову політичну атмосферу у взаєминах між „комуністичними братами" країн совєтського бльоку.

Хоч Москва та її найвірніші сателіти — Східній Берлін, Варшава та Софія й досі ширять фантазію про „монолітну спілку" комуністичних партій під проводом „старшого брата" в Москві, в мурах цього „монолітного будинку" з'явилися вже не від сьогодні глибокі щілини: ідеологічні, політичні, економічні й національні розходження, спори й навіть розДори.

Ці факти в основі підкопують ідеї Леніна про світову революцію і практику Сталіна, що прямував до панування над світом з позицій сили комуністичної армії совєтизованих країн під командою Російської большевицької імперії.

Від цих ідей і плянів відсахнулися перші юґославські комуністи, і їх проклято на з'їздах комуністичних партій усього світу з участю Мао, як „ревізіоністів", „запроданців капіталу" і „фашистів".

Однак, Москва не рішилася силою зліквідувати комуністичний уряд Тіта в Юґославії, і, після смерти Сталіна, довелося Хрущову просити вибачення у юґославського президента за „помилки" Сталіна.

В 1956 р. спробували були мадяри піти своїм шляхом і учинили повстання. Але зрадник Кадар з купкою своїх спільників покликав на Угорщину совєтську армію, і угорську революцію утоплено в крові.

Від деякого часу румунські комуністи почали виступати незалежно від Москви в міжнародній політиці. Румунський уряд, всупереч порадам Москви, нав'язав дипломатичні зносини з Західньою Німеччиною, не визнає політики СССР супроти Ізраїлю, вимагає в своїй пропаґанді повороту Басарабії румунам і т. д.

Найсвіжіша розколина в комуністичному „моноліті" — це рішення чехословацької комуністичної партії „йти власним шляхом до комунізму". Французька преса уділяє багато уваги подіям у Чехо - Словаччині, що відсунули з політичного кону „сталінця" Новотного і поставили на чолі партії і держави людей, які щиро хочуть діяти для піднесення політичного, господарського, культурного і морального рівня країни. Французька преса широко обговорює положення в Чехо - Словаччині, цитує слова провідників партії на різних вічах та засіданнях і вітає кожний крок Чехо - Словаччини вперед, до незалежности від наказів Москви.

Комуністам Чехо - Словаччини — як стверджують політики Франції — належить провідна роля на підготовній нараді делеґатів комуністичних партій у Будапешті, що почалася 24 квітня. Ця нарада має підготувати світовий конґрес комуністичних партій. Французька преса з радістю відзначає, що в тім ніби „всесвітнім конґресі" буде представлена менша частина світового комуністичного руху: до Будапешту не приїхали делеґати Китаю (50 мільйонів членів компартії), Юґославії, Куби, Альбанії та інших сателітів Китаю. Чехословацькі комуністи в Будапешті будуть обороняти свою політику, незалежну від Москви — в сфері внутрішній і міжнародній.

Майже все, що почали комуністи Чехо - Словаччини, йде всупереч політиці Москви, — констатує французька незалежна преса. Наприклад: Москва розуміє інтернаціоналізм так, що всі комуністи світу мають виконувати накази Політбюра ЦК КПСС. Натомість комуністи Чехо - Словаччини вважають, що інтернаціоналізм не можна товкмачити як „обов'язкову згідність" комуністичних партій.

В роковини народження Леніна празька газета „Руде Право" написала страшну „єресь", мовляв, нема нічого незмінного на світі, і чехословацька компартія має право змінити не тільки свої методи, політику й тактику, але й зреформувати саму себе.

Це, з погляду правовірних комуністів, чисте блюзнірство: адже ж Ленін створив свій догмат — учення про партію, що єдина може вести народи до комунізму. Ленін твердив, що російська компартія дала всьому світові взірець устрою, і всі компартії мають слухати Москви (21 точка — Умови вступу до Комінтерну року 1921).

Всупереч змовницькій тактиці, виробленій у Москві, комуністи Чехо - Словаччини домагаються, щоб на комуністичних з'їздах дискусія велася не „за лаштунками", а відкрито, публічно.

У Франції сподіваються, що комуністичним реформаторам - „лібералам" у Чехо-Словаччині пощастить відсунути від проводу партії та уряду консервативні, сталінські елементи.

З великою симпатією відзначила французька преса промову амбасадора Чехо-Словаччини Вілема Пітгарта на бенкеті, влаштованому з нагоди 50-ліття проголошення незалежности Чехословацької Республіки 23 квітня в Парижі. Товариство Приятелів Чехо - Словаччини поспішило, бож самостійність Чехословацької Республіки була проголошена 28 жовтня 1918 р., не в квітні.

Але тут була певна політична ціль упорядників бенкету: висловити прихильність до нового напряму політики в Чехо - Словаччині. Пітгарт, як подає преса, сказав, що Чехо - Словаччина буде грати активнішу ролю в европейській політиці. Амбасадор заявив, що чехословацький уряд хоче об'єднання миролюбної Европи, щоб усі народи дружно і щиро працювали, для створення Европи, яка повинна стати елементом консолідації в сучасному неспокійному світі.

Голова Товариства Моріс Шуман, що вернувся з подорожі по Чехо - Словаччині, похвалив „відвагу народу чехословацького в сучасний момент" і висловив надію, що ця нація — „Масарика, Бенеша і Дубчека" — буде вірною давньому кличеві чеського К о р о л і вства: „Правда перемагає".

Само собою, коли за прикладом Чехо - Словаччини підуть інші „народні демократії", то це буде великий удар по надіях Москви на панування в Европі.

Viator

Інж. М. Діденко

ТЕРОРИСТ

(2)

— Ех докторе, докторе! — почувся голос з кута камери. — Чого тут не розуміти? Тут все ясно і зрозуміло, коли попав лягавим в зуби. Я, брате, вже шостий раз у кічі* Знаю їх як облуплених. Вам, докторе, пришити можна, що хочеш і куди хочеш тому, що ви маєте професію. А я професії не маю ніякої, з восьми років блатной**. П'ять разів сидів за крадіжки, а на шостий раз мене зробили контриком***. А мене політика цікавить так, як вас блат.

— А як же це сталося з вами? — запитав доктор.

— Як сталося? Дуже просто. Після вдалої операції я, Сонька Кляузна, Манька-Сявка і Петька - Бузотьор як слід газонули і Петька рвонув модну пролетарську пісеньку, а ми всі підхопили.

Вставай, Ленін,
Вставай, дєтка,
Зачухала п'ятилетка..

З кутка камери почувся чийсь нервовий голос:

— Альошко! Заткни пельку, а то всій камері дадуть 54-ту****.

Обнизивши голос, Альошка продовжував:

— Так ви, докторе, не дивуйтеся, що вам пришивають терор. Мені ж пришили політиканство і дали „сімьорку". А я й одного дня до школи не ходив. НКВД, докторе, як захоче, то вас і блатним зробить, а мене лікарем.

На цьому розмова двох „політичних в'язнів" закінчилася.

Доктор Кальченко спитав мене, що йому робити. Що я міг йому відповісти? Після довгої павзи інженер Макаренко порушив тишу:

— Я хочу вам, докторе, сказати свою думку. Я знаю з досвіду, що розум і почуття моралі не завжди йдуть упарі з розважливістю. Але я твердо вирішив — що буде, то буде. Провокаційного протокола я не підпишу і не візьму на себе фантастичного обвинувачення. Я не можу признатись, що я злочинець, коли злочину не поповнював. Не можу сказати, що я вбивця, коли нікого не вбивав. Признати себе винним — значить погубити фізично не тільки себе, але й інших ні в чому невинних людей, прізвища яких записані в протоколі. Ці люди нічого не знають і чесно працюють на волі. Продати цих людей, значить стати на шлях провокатора і загубити совість на все життя. Я вважаю, що ліпше умерти чесним раніше, як нечесним пізніше. Раб, який усвідомлює своє рабське положення і веде проти цього боротьбу — революціонер! Раб, який усвідомлює своє рабство і мовчки з цим погоджується — раб довічний.

Доктор закрив обличчя руками і довго про щось думав.

Аж на двадцять сьомий день доктора викликали на допит. Слідчий зробив це навмисне, бо для доктора то були неймовірні тортури провести стільки днів у пеклі. В камері на підлозі сиділи й лежали побиті, скривавлені люди, дехто з них були вже інваліди. Безперечно вдень і вночі чути було стогін, який краяв на шматки душу, розривав нерви. Люди помалу ставали психостеніками — губили душевну рівновагу, волю до спротиву, і постійно відчували смертельний страх. Образно кажучи, вони ставали „глиною", з якої слідчі ліпили все, що хотіли. Ці тортури залишали в людей сліди на все життя.

На п'ятий день уночі після виклику на допит доктора принесли в камеру. Він був напівпритомний і увесь час стогнав, а з носа і вуха у нього сочилася кров. Я звернувся до тюремного наглядача з проханням, щоб доктора забрали в шпиталь або бодай дали йому медичну допомогу. Наглядач відповів: „Коли ще раз постукаєш у двері, то наб'ю тобі морду і відправлю в карцер".

Наступного дня доктор прийшов до пам'яті. Оглянувши камеру, він попросив мене і інженера Макаренка сісти біля нього ближче. Деякий час мовчав, нібито збирався з думками, а потім повільно простягнув мені руку.

— Говорю вам істинну правду, як перед Богом, — почав він. — Я ні в чому не винен, ніяких злочинів перед народом і своїми пацієнтами не робив, і не думав робити. Я жив тільки наукою. Ціль мого життя — облегшувати людині страждання і продовжувати її життя. За що ж наді мною так знущаються? Невже я заслужив це?

Після цих слів доктор почав гістерично плакати і за ним заплакала вся камера.

— Мені увесь час не давали спати, — продовжував доктор, — катували до непритомности і безперервно вимагали тільки одного — підписати протокол, в якому написано, що з поміччю хірургічних операцій я підготовлявся знищувати вищий командний склад червоної армії. У мене пошкоджені нутрощі, і жити довго я не буду. Дуже прошу, якщо

(Закінчення на стор. 3-ій)

* Кіч — у злодійській мові означає тюрму.

** злодій.

*** контрик — контрреволюціонер.

**** стаття кримінального кодексу: контрреволюційна агітація.

Ольга Приходько

ПРАДІД ІЛІЯ

Частина четверта

НАТАЛЯ

(21)

— Але яка ж це чудесна Мадонна буде! Я її вже бачу. Цей образ уже живе в моїй уяві . . і я його намалюю! Дякую вам, дякую, моя прекрасна Мадонно!

Наталя затремтіла, і одна сльоза за другою помалу покотились по її личку. Вона була така схвильована, що не могла себе опанувати і швидко відійшла. Довго блукала парком і ніяк не могла погамувати х в и л ю в а ння. Личко палало, очі блищали . . . так і прийшла до кастелянші на обід.

— Чом, доню, ходиш в таку спеку по сонці? Ще, Боже борони, гарячку схопиш! — стривожилася стара сердечна пані, а сама про себе міркувала: — „Що собі та мама її думає, що так лишає донечку самотою? Це ж уже половина вакацій минула".

Глянула з співчуттям на дівчину та й каже:

— По обіді йди краще до тої залі грати, там завжди такий приємний холодок.

Наталя щодня ходила грати і співати, але сьогодні їй особливо хотілося співати з цілого серця.

Вона була занадто молода й недосвічена і нічого не знала про ту химерну музу поетів і малярів, яка приносить їм надхнення, навіває фантазії та мрії. Не знала, як важливо для мистця знайти якийсь зв'язок між уявою і дійсністю, як тоді охоплює його творчий екстаз і він, забувши все на світі, спішить втілити свою мрію.

Наталя звикла вірити кожному слову свого приятеля, але тепер не могла зрозуміти, як же це можливо, що він бачив у ній чарівну фею, а тепер вона ніби має бути Мадонною. Але одночасно вона не припускала думки, що він може її обманювати. Вона мала розумну головку і ясно усвідомлювала, що в дійсності вона не є ані фея, ані Мадонна. Але його не розуміла, і цілком розгубилась в цих суперечних думках. Не мала з ким порадитись, не мала з ким розділити свої вагання та сумніви. Спішила до клявіру, щоб у співі, в гармонії звуків знайти заспокоєння.

І як же вона грала і співала в той день! Ті всі почуття, що переповнювали її істоту, що так бентежили і заставляли тріпотіти її серце, виливалися в її співі, який то радісно лунав, то сумно бринів у порожніх закутках понурої залі.

Раптом спів урвався, голова Наталі схилилася на руки тяжка коса спустилась додолу. Думки і чуття опанували серце, сперечаючись, роїлись, кружляли, потребуючи бути висловленими й розділеними з прихильною душею.

Але ніде, нікого ..

І знову рвався на волю спів туги і жалю . . .

Тихенько відчинились двері і ввійшов маляр.

— Дозвольте мені послухати ваш спів. Я слухав вас тут, у коридорі, але не міг утриматись, щоб не зайти.

І спів лунав далі, ніжний, сумний, ніби вабив, пестив, голубив несміливо . . .

— Якщо смію просити, заспівайте мені щось божественне, щось зворушливе, як співають у церкві на Вечірні.

Наталя замислилась, потім встала, підійшла до високого вікна і з поглядом, зверненим на вечірне небо, тихо заспівала „Світе тихий, святия слави Безсмертного . . ."

Її тоненька постава на тлі тяжкої, темної портьєрки, освітлена промінням призахідного сонця, виглядала такою легкою, світлою, охопленою поривом до того вищого, надземного світу. Пронизане сонячним промінням, пишне волосся здавалося ореолом.

Скінчила і затихла. В залі залягли вечірні тіні, і з тих сутінок донісся до неї ледве чутний шепіт:

— Моя Мадонно, моя чудесна, світла Мадонно! — А потім ще тихіше: — До вас молитись треба! . .

Ці слова були повні такого екстазу, такого надхнення і якогось дивного, містичного настрою, що все здавалося ніби сном. Наталя боялася поворухнутись, щоб не сполохати цей чарівний сон. І так, як у казці, з сутінок наблизилась темна постава, побожно клякнула, поцілувала край Наталиної сукні і тихо, тихо зникла. Минуло кілька хвилин, поки Наталя опам'яталась.

Блаженна хвиля чудесної чистої радости огорнула її, тривожні думки і сумніви раптом розвіялись. Тепер для неї все стало ясним і зрозумілим: — „Боже, який же це мрійник, який фантаст!"

Для нього, в його очах, — думала Наталя, — вона, очевидно, дійсно є Мадонною. Який він буде щасливий, як йому вдасться намалювати цей образ своєї мрії. О, як вона бажає йому успіху та щастя! Почуття безмежної ніжности до цього мрійника наповнили її серце. Щира радість сіяла в її очах. А разом з ніжністю з'явилась свідомість глибокої вдячности — це ж він відчинив їй двері до світу краси!. .

Довго стояла так Наталя біля вікна, вдивляючись, як бліднуть на обрії яскраві барви неба, і солодке почуття щастя, такого рідкого гостя на землі, охоплювало її душу.

***

У цій вечірній тиші почула вона внизу, на дворі якийсь гомін, глянула і ніби прокинулась з солодкого сну. Та це ж пан-отець Монастирський розмовляє з тим старим воякою, що сторожить браму!

Кинулась бігцем вниз. Так, дійсно так. Це приїхали, нарешті, за нею. Почула ласкавий голос пан-отця:

— Збирайся, Н а т а лю, швиденько! Завтра вдосвіта, поки холодок, вирушаємо до Літина. А як ти виросла! Мама твоя дуже побивається, що ти так довго тут залишилась. Чом не приїхала разом з Петрушею? Той уже більше як місяць ганяє на волі. А ти тут, бідака, не заниділа?

Наталя, по-дитячому зрадівши, ластилася до доброго пан-отця.

Останній рік у пансіоні

Свіжим, росистим літнім ранком вирушив о. Монастирський з Наталею до Літина. Добре випасені коні мчали ніби розуміючи, що треба поспішати, бо як припече, то буде тяжко тягнути навіть цей легкий екіпаж. Наталя насолоджувалась простором широких ланів та свіжим ароматом лісів.

Отець Монастирський розпитував про пансіон, про науку, про вчителів, а Наталя весело відповідала, і при тому личко її сяяло такою милою принадою, що старий пан-отець усе поглядав на неї та міркував: — „Як це так, ще торік було це мале і досить мізерне дівча, а тепер ось яка гарна паняночка з того вилупилась! І де це взялось? То - то буде мама радіти! І які то гарні дівчата з того Савинецького роду вдалися — одна краща від другої. І моя Лідя гарна, але ця ніби ще краща. Дай, Боже, добру долю!"

Звичайно, мама ще більшу увагу звернула на цю зміну, хоч не обмовилась ні словом — не годиться дівчині голову баламутити, щоб Бог знає що про себе думала. Скромність — перша окраса дівоча.

(Далі буде)

ВСЯ ВЕЛИКОДНЯ ПИСАНКА НА ДОПОМОГОВІ ЦІЛІ ЗУАДКОМІТЕТУ

ПОЖЕРТВИ ВИСИЛАТИ БЕЗПОСЕРЕДНЬО ДО ЗУАДК У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ: UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE, 5020 OLD YORK RD., PHILADELPHIA, PA., 19141

ЄВАНГЕЛИКИ-БАПТИСТИ В УКРАЇНІ...

(Закінчення зі стор. 1-ої)

руючі, які підпали під колеса нових репресій, переслідувань і знущань.

В листі наводиться такі факти про терор і переслідування ЄХБ в Україні: Молитовні доми ЄХБ сконфісковано владою в Одесі, Харкові, Житомирі, Кривому Розі, с. Яснівка на Львівщині. В червні 1966 р. в часі молитовного зібрання в лісі біля Києва, появилась міліція з собаками, яка після зроблення перепису всіх віруючих, під конвоєм міліції і собак провела їх до міста.

В Києві за участь в Богослуженнях нараховано 85 випадків покарання 10-15 днями ув'язнення. Крім того віруючі підлягають штрафним покаранням. Напр. дружина засудженого на два роки тюрми євангельського проповідника З. Ф. Кечик (57 років) була тричі оштрафована за три неділі сумою 150 крб. В липні 1967 р. переведено багато обшуків серед вірних ЄХБ в Одесі, Харкові, Києві. При обшуках докладно обстукують стіни, підлогу, перешукують подушки, матераци, дитячі забавки. В поборюванні релігії багато уваги органи влади присвячують дітям, яких часто викликають на допити. 17 грудня 1964 р. допитувано слідчим Житомирської прокуратури Євтушенком учнів 4-ої і 5-ої кляси Веніяміна і Вікторію Сторожуків. В серпні 1966 р. в Житомирі допитувано ученицю 5-ої кляси К. Шиманську. В липні 1966 року в м. Шахти допитувано десятирічну Л. Олійник. В грудні 1966 р. старший слідчий Волинської прокуратури Усатов допитував 12-літнього Володимира Веселуха, Віталія (10) років і Святослава (13 років) Кінахів з Киверців.

Погром віруючих ЄХБ почався на весну 1966 р., коли заарештовано керівників Ради Церков ЄХБ СССР, а серед них і киянина Г. П. Вінса, секретаря РЦ ЄХБ, якого заарештовано 19 травня 1966 р. в будинку ЦК КПСС в Москві. Від травня 1966 р. до серпня 1967 р. засуджено 200 віруючих ЄХБ під закидом організації нелегальних зібрань, розповсюджування релігійної літератури і „затягування" на Богослуження малолітніх. Суд над предсідником РЦ ЄХБ Г. К. Крючковим і секретарем Г. П. Вінсом тривав два дні — 29-30 листопада 1966 р. Першого дня від 10 год. вранці до 9 увечорі, а на другий — від 10-ої вранці до 1-ої вночі при вигуках, шумі і сміху зорганізованих на залі атеїстів. Їх обох засуджено на 3 роки тюрми. 23 березня 1966 р. в Луганську були засуджені на чотири роки тюрми кожний Н. І. Бутков, А. Н. Балицький, В. А. Голуб. В Шостинську (Сумщина) 19 вересня 1966 р. засуджено А. Шепель і Петренка. В серпні 1962 р. був засуджений на 4 роки тюрми І. Д. Бондаренко з Одеси (нар. 1936 р.), в квітні 1965 р. він був звільнений, а в травні 1966 р. знову заарештований і засуджений на 3 роки каторжних робіт. В 1964 р. в Миколаєві був замучений в тюрмі віруючий Кучеренко. 2 квітня 1967 р. в Н-Боярці на Київщині був заарештований Н. П. Шелустин і побитий в кабінеті начальника міліції. В 1963 р. А. І. Ковальчук перебував в слідчій тюрмі в Рівному, де за кілька місяців з нього зробили інваліда. Стікаючий кров'ю, з роздушеним жовчовим піхуром А. Ковальчук був переведений в шпиталь і звільнений. В 1967 р. його було знову заарештовано.

Лист закінчується словами: „Просимо Вас, пане У Тант, створити комісію для розгляду справ засуджених віруючих. Просимо зробити все можливе, щоб забезпечити: (1) свободу віровизнання, (2) право батькам виховувати дітей до повноліття". В листі пишеться також, щоб відповідь слати на таку адресу: Ніна Петрівна Якименко, д. Десна 84, Ленінський район, Московська обл., СССР.

Від редакції „Свободи": Документ, про який мова в повідомленні „УІС „Смолоскип", появився повністю і з репродукціями оригінальних підписів в журналі „Сучасність", книжка 5-а, за травень 1968 р.

ОСЕРЕДОК СУМА В ПАРМІ ВШАНУЄ ПАМ'ЯТЬ ПРОФ. ГРИГОРІЯ ВАЩЕНКА

Парма, Огайо. — У першу річницю смерти видатного українського науковця, почесного Члена СУМ сл. п. проф. Григорія Ващенка, Осередок СУМА в Пармі вшанує його пам'ять сумівською передачею, у неділю 5 травня, о год. 2-ій по полудні із станції WEXN — в рямках радіопересилань Визвольного Фронту. В радіопередачі візьме участь юнацтво СУМА під проводом дружинниці Олі Джуман, радіоскрипт для програми опрацювала Софія Бура. Радіопередача закінчиться словом до сумівської молоді, яке сл. п. проф. Ващенко виголосив декілька років тому та яке було записане на магнетофонну стрічку керівником радіогодини, п. Степаним Зорієм у Мюнхені. Осередок СУМА в Пармі веде постійні сумівські радіопередачі раз у місяць.

ДО 80-РІЧЧЯ ОЛЕНИ ЦЕГЕЛЬСЬКОЇ

Філядельфія. — Найстарший сучасній українській письменниці для дітей п-і Олені Цегельській минає 80 років життя. З нагоди ювілею Об'єднання Працівників Дитячої літератури, ОПДЛ, вирішило видати збірку її творів, оповідань і казок, з ілюстраціями мистця М. Михалевича. На видання провадиться збірка фондів, яка вже дала близько 500 дол. Письменниця - ювілятка живе у Філядельфії.

ТЕРОРИСТ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

хтось із вас вирветься на волю, скажіть моїй дружині, щоб передала в Академію Наук або в медичний інститут мій рукопис. Це моя наукова праця про операції серця, над якою я працював п'ять років. Але вона не закінчена. Сподіваюся, що хтось її закінчить. Ігореві — синові розкажіть всю правду про мене — про обвинувачення, допити і... про мою смерть... — Він заплющив очі і вже пошепки закінчив: — Прощай, мій друже Таня і ти прощай, Ігорю! Прощайте всі! Прощай і ти, Україно!

Доктор замовк і на його очах виступили сльози. Він плакав так, як плачуть люди, які мають право жити, а у них життя забирають...

Притомність доктор губив поступово. Увесь час він щось говорив, але ми його вже не розуміли. Після довгої павзи доктор декілька разів тяжко зідхнув і вмер.

Усі в камері мовчки підвелися. Тільки старенький учитель, стоячи на колінах, тихенько молився.

(Кінець)

ЗНОВУ ВИХОДИТЬ ЖУРНАЛ „ЮНІ ДРУЗІ"

Лондон, Англія. — з позначкою „Весна 1968 р." знову вийшов журнал „Юні Друзі" для дітей, видання СУБ-у, про який повідомлялось у пресі, що він перестав виходити. В числі 2/66 поміщені твори О. Олеся, П. Мирного, Т. Кримського, М. Петріва, Г. Черінь, Р. Завадовича, здебільшого передруки, але також і примітивні писання Дмитра Павличка.

З найглибшим жалем і смутком повідомляємо всіх Друзів — Членів СУМА і Українське Громадянство, що в понеділок, 22-го квітня 1968 р. у Феніксі, Арізона, упокоївся в Бозі

СЛ. П.

ЙОСИФ БРИГІДИР

довголітній Член Т-ва „Український Народній Дім", Член Управи Осередку СУМА, ООЧСУ, Член Відділу УНПомочі та Відділу УНСоюзу, Почесний Член Основоположник Дому Осередку СУМА.

Похоронних обрядів доконав о. М. Горошко, парох місцевої Української Католицької Церкви.

Покійний осиротив Сина, та залишив в смутку Дружину і Сестру.

ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

УПРАВА ОСЕРЕДКУ СУМА
ім. Т. ШЕВЧЕНКА у Феніксі, Арізона

З великим жалем і болем повідомляємо Рідних і Знайомих та Українське Громадянство, що в суботу, 27-го квітня 1968 року в Джерзі Ситі, Н. Дж. помер ненадійно наш Найдорожчий

МУЖ, БАТЬКО, ДІДУНЬО і БРАТ

бл. п. ІВАН КОКОЛЬСЬКИЙ

Головний Касир Українського Народного Союзу

ПОХОРОННИЙ ОБРЯД відбудеться в середу, 1-го травня, з похоронного заведення Dipardo Funeral Home у Вунсакет, Ровд Айленд, до місцевої української православної церкви св. Михаїла, де о годині 9:30 рано буде відправлена Служба Божа і Панахида. О год. 12-ій вполудне жалобна валка вирушить до Південного Бавнд Бруку в Ню Джерзі, де о год. 4-ій по полудні на Українському Православному Цвинтарі відбудеться кінцевий похоронний обряд.

У великому горю:

АННА — дружина
КОРНЕЛІЯ і ЙОАННА — дочки
АЛЕН ГУРД — зять
СУЗАННА й ІВАН — внуки
ОЛЕКСАНДЕР і ЙОСИФ — брати
та ближча і дальша Родина

Адреса дому:
Mrs. John Kokolski
229 Huntington Avenue
Woonsocket, R.I.

Адреса похоронного заведення:
Dipardo Funeral Home
75 Harris Avenue
Woonsocket, R.I.

„ПОПЕЛЮШКА" І „МИШЕНЯТА" ЧЕКАЮТЬ ГЛЯДАЧІВ

Сцена із балету „Попелюшка"

Поставити втретє п'єсу чи балет в українському Ню Йорку у наші дні — це або велика відвага, або справжній виклик громаді, або ж відчуття того, що пропонується увазі глядачів дійсно мистецьку річ. Таку справді мистецьку річ, вечір радости за українське мистецтво, та ще й балетне, запропонує українцям Ню Йорку, як і нашим дітям із поближніх міст, Балетна Школа під керівництвом відомої балерини - солістки і педагога п-і Роми Прийми - Богачевської у суботу 4 травня, о 5 по полудні, в залі „Фешен Інституту" на 24 вулиці. Балет „Попелюшка" — одни із перших українських балетів, створених за кордоном, з хореографією п-і Р. Прийми-Богачевської і оригінальною музикою такого ж видатного композитора, д-ра Ігоря Соневицького. Цей дитячий балет-казка в трьох діях, як стверджують глядачі попередніх вистав, дійсно переносить і дорослих, і малих у світ казки, фантазії та доброго серця доброї Попелюшки, яку танцює молоденька здібна адептка Балетної Школи Квітка Цісик. У виставі беруть участь понад 60 дітей, а це ж 60 учнів Школи, де навчання провадиться українською мовою і де йдуть виклади не лише з клясичного балету, а й про український народний танок, з поданням елементів з історії української музики й танцю. Навчання в цій Школі дає, сказати б, чисту клясику балету, та при тому вивчається і стилізований український танець, як складову частину великої української культури. Отож, справа не лише в балеті, на ньому не закінчується.

Після однієї з попередніх вистав „Попелюшки" п-і Рома Прийма - Богачевська сказала про виставу: „Просто вчити балет — це вчити техніки, розвивати почуття ритму і т. д., але це тільки вперте і послідовне навчання. Зате кожна вистава — хвилює, підносить дітей і молодь, викликає емоції, любов до рідної культури. Ось чому я ставлю вистави з моїми студійками. Знаю про це з досвіду з мого дитинства, коли сама так виступала. Ми знаємо, і я й батьки, що посилають дітей і молодь до Балетної Школи, що не всі кандидатки будуть балеринами, але ми знаємо також, що дає кожній дитині балет, як допомагає виховувати естетичні смаки і, власне, шляхом вистав, розвиває любов до рідної музики, танку, до української тематики".

Українська Балетна Школа в Ню Йорку була заснована в 1964 р. Спочатку містилась при школі св. Юра та при Українському Демократичному Клюбі, згодом на 2-й авеню насупроти УНДому, але Фундація Форда перебрала той будинок і не дозволила винаймати більше залі, а тепер студійці вправляються в одній із заль УНДому. Наймолодшим ученицям Школи по 7-8 років, як „мищі" з балету „Попелюшка" Ромі Сосенковій і її сестриці Христі, яка виконує ролю „голуба". В більшості наших маленьких „балеринок" у руках під час виходу місячника „Веселка" можна побачити цей журнал. Але є і старші студійки, котрих наша преса вже не раз називала поіменно за мистецькі успіхи.

На третій і заключній у Ню Йорку виставі „Попелюшки" буде акомпаніювати молодий і талановитий п. Олег Левицький. Раніше акомпаніював д-р І. Соневицький, проф. Омельський, кілька разів для проведення акомпаніяменту приїздила п-і Іванна Прийма — малярка і музичний педагог. Декорації для „Попелюшки" виготовив Тарас Гірняк, а реквізит — Оленка Богачевська. Вистава відбудеться 4 травня, тож уже незабаром, під протекторатом Окружного Комітету Відділів УНСоюзу в Ню Йорку, і на ній 25 щасливих малих глядачів дістануть нагороди... Які? — прийдіть з вашими дітьми на льосування і на виставу балету, що вже збагатив український дитячий репертуар. (К)

ВІНОК НА ДАЛЕКУ МОГИЛУ

(Пам'яті Меланії Бордун, директорці Укр. Інституту в Перемишлі)

Чорною стяжкою пересунулись перед нашими очима рядки листа, що принесли вістку про смерть нашої директорки. Так звикли ми покійну називати. В неодної з нас стрепенулось від жалю серце. Відійшла у вічність Меланія Бордун, довголітня учителька Дівочої гімназії і директорка Українського Інституту для Дівчат в Перемишлі, установи, якою ми могли гордитися. Там кристалізувались юні характери, вирощувались таланти, формувались духові обличчя молодих дівчат із найдальших закутків Галичини, Волині й корінної Польщі. Від 1921-го року пок. Меланія Бордун займала пост директорки Інституту для дівчат у Перемишлі, несучи не легкий тягар відповідальности виховування дівчат з різними прикметами, темпераментами, злими й добрими навиками. Меланія Бордун — жінка - педагог, людина високої духової культури, — була прикладом внутрішньої дисципліни, характерности і простолінійности.

Втихали гомони малих пустунок, коли в довгому коридорі, що сполучав будинок інституту з гімназією, пані зі с ніжно - білим волоссям великими вдумливими сірими очима й у такому ж сірому шалі, на раменах, що був наче крила, якими старалася приголубити понад двісті дівчат, яких родичі віддали їй під опіку. А пані, ніби картаючи за псоти, вміло скривала усмішку, щоб не втратити й так захитаних до неї респекту й пошани.

Такою бачимо її мов на яві. На концертах, коли зворушена зі сльозами в очах слухає наших пісень і деклямацій, у клясі, як передає нам своє знання історії, чи під час ревізій польської поліції, коли своєю гордою і рішучою поставою, не застрашена — змушує навіть ворога відійти, залишаючи нас в спокою. Добре їй відомі тайні сходини підпільного Пласту і ОУН залишилися тайною. Біля нас вона, коли ми в темно синіх мундурках уставаємося довгими рядами під статуєю Богоматері в городі, щоб вислухати майського Богослуження, у їдальні при довгих столах, коли пригадує нам про засади „доброго тону", а пізнім вечором чуємо її тихі кроки в коридорі — вона немов на варті — чи всі заснули?

Як жаль, що не могли ми стати довгими рядами біля її домовини так, як колись у синіх мундурках в інститутському саді, бо ми відійшли далеко, далеко від рідної землі.

Розсіяні по цілому світі, далеко від України й міста зі срібнолентим Сяном, ми, з'єднані духово з товаришками, що караються по тюрмах і засланні, клонимо голови перед її могилою і складаємо вінок: він інший від тих, якими прикрашують гроби на чужині, він — не в'яне, бо сплетений з наших сердець, що палають вогнем вдячности за її труди і працю для нас.

Ольга С. Гасцька

Три концерти найкращих учнів УМІ у травні

Як кожного, так і цього року, Український Музичний Інститут Америки влаштовує Концерт Визначних і два Виступи Кращих Учнів Відділів. Ціллю таких імпрез є контроля музичного розвитку учнів та бажання УМІ поділитися результатом музично - педагогічної праці над українською молоддю з нашого спільнотою.

До таких публічних виступів вибирається талановитих учнів, що працюють серйозно і вже зрозуміли вагу музичного вишколу і його впливу на характер молодої людинин, що ставить перші кроки до пізнання мистецької краси.

Музики — учителі УМІ переважно покінчили високі музичні студії в Берліні, Відні, Зальцбурзі і в інших центрах. Тим то УМІ життєздатний, бо поєднує в собі різні стилі музичного сприймання, різні методи музичного навчання.

Під проводом нашого музичного авторитету д-ра Зіновія Лиська українські музики в Америці виконують важливу й відповідальну працю, що шляхом наших традицій змагає до продовжування і збереження української духовости.

Концерт Визначних відбудеться в Українському Інституті Америки, ч. 2 - 79-тої вул. в Ню Йорку в нед., 5-го травня о год. 3-ій по пол.; Перший Виступ Відділів УМІ в неділю, 19-го травня в цій самій залі, також о 3-ій год. по пол., а Другий Виступ Відділів УМІ в неділю, 26-го травня о год. 3-ій по пол. в Народнім Домі в Ірвінгтоні. 140 Проспект Евеню.

Дохід із цих імпрез призначений на фонд Катедри Українознавства при Гарвардському Університеті.

Українські музики - педагоги щиро запрошують нашу громадськість на цей показ музичних осягів численних учнів УМІ.

Дарія Г. Каранович

ТАРЗАН. Ч. 5989. Ні сліду по Айві!

— Гадаю, що ватажок Томбу брехав, коли казав, що не бачив Айві Вайнс — сказав мавполюд. — Але пробуватимемо шукати деінде, щоб бути певними.

Шукали, як могли, але ані сліду не знайшли по дівчині.

— Вона мусить бути таки в тому селі, — гукав Тарзан. — Я готовий вернутися і станути перед ватажком Томбу!